

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน : ภูมิหลังและพัฒนาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางและทฤษฎีในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

2.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

2.1.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม

2.1.3 ลักษณะของวัฒนธรรม

2.1.4 ประเภทของวัฒนธรรม

2.1.5 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

2.1.6 การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน

2.2.1 คำจำกัดความของการละเล่น

2.2.2 ความเป็นมาและความสำคัญของการละเล่น

2.2.3 คุณค่าของการละเล่น

2.3 ความรู้เกี่ยวกับนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม

2.4 ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

2.5 ความรู้เกี่ยวกับการเล่นว่าว

2.5.1 การเล่นว่าว

2.5.2 ว่าวในวิถีชีวิต

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นว่าว

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

ว่าวเป็นภูมิปัญญาจากคนในอดีตถ่ายทอดกับคนรุ่นต่อ ๆ มา ได้รับความนิยมจากทั่วโลก ว่าวมีส่วนเกี่ยวกับศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และกีฬา ฯลฯ จากการเล่นว่าวนอกจากให้ความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นแต่ละประเทศ ซึ่งการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน : ภูมิหลังและพัฒนาการ จึงต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม จากการศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม พบว่า มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม มีสาระโดยสรุปดังนี้

2.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

ณรงค์ เส็งประชา (2532 : 5) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำเอามาใช้ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ซึ่งจะรวมถึงช่วยแก้ปัญหาและช่วยสนองความต้องการของสังคม

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 6) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่สมาชิกนับแต่ชั้นบรรพบุรุษเป็นต้นมา ร่วมกันสร้างสมอย่างต่อเนื่องจนเห็นเป็นลักษณะเด่นเฉพาะในสังคมมนุษย์นั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งแสดงอัจฉริยะและคุณค่าของมนุษยชาติ

ประภาศรี สีหอำไพ (2533 : 47) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความรู้สึก ปัญญา กิริยาอาการต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออกให้เห็นเป็นสิ่งต่าง ๆ และเป็นนิสัย ความประพฤติในส่วนรวม ไม่มีขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม และมีวิวัฒนาการเป็นความเจริญอยู่เรื่อย ๆ ถือเป็นมรดกแห่งสังคม

สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2533 : 1) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต “วัฒนธรรม” ในภาษาบาลีหมายถึง “ธรรม” และในภาษาสันสกฤต หมายถึง “ความดี” ซึ่งตามรากศัพท์ก็คือ “สภาพอันเป็นความจริงงอกงาม หรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม”

อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 1) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึงระบบในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม นับตั้งแต่วิธีการกิน วิธีการอยู่ วิธีการแต่งกาย วิธีการทำงาน เป็นต้นไป ได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อ ๆ มา เป็นเรื่องของการเรียนรู้จากคนกลุ่มหนึ่งไปยังคนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถ้าสิ่งใดดีก็เก็บไว้ และสิ่งใดควรแก้ไขก็แก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อจะส่งเสริมลักษณะที่ดีต่อไป

2.1.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม

จากการศึกษาความสำคัญของวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 6-9) ได้กล่าวว่า สรุปความสำคัญของวัฒนธรรม ดังนี้

1. วัฒนธรรมแสดงถึงอัจฉริยภาพของมนุษย์เกี่ยวกับการดำรงชีวิต (culture reveals man's intelligence in leading ways of life)

1.1 วัฒนธรรม เป็นการปรับใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์คิดค้นเทคนิคในการปรับใช้สิ่งแวดล้อมและแพร่กระจายถ่ายทอดสู่กันภายในกลุ่มคนนั้น ๆ เป็นความหมายเฉพาะของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งช่วยให้มีชีวิตรอดอย่างสุขสมบูรณ์

1.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงว่ามนุษย์มีความสามารถเหนือกว่าสัตว์ประเภทอื่นในดำรงชีวิตบนโลกนี้

2. วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมนุษย์ (culture is organization and unity of society) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องสร้างข้อตกลง กฎ และระเบียบขึ้นใช้เพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม มนุษย์ได้กำหนดบรรทัดฐานทางสังคมต่าง ๆ เช่น วิถีประชา ขนบประเพณี ค่านิยม กฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้เป็นวัฒนธรรมลักษณะหนึ่งที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยกำหนดลงโทษไว้หากไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องบังคับและควบคุมผู้คนให้ประพฤติเป็นระเบียบเดียวกันทั้งหมด และขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึกชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ซึ่งสังคมจึงจะเกิดความสงบเรียบร้อยได้มากขึ้น

2.1 วัฒนธรรมกำหนดแบบแผนของพฤติกรรม และรูปแบบของสถานบันทางสังคมของแต่ละสังคม

- 2.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม
- 2.3 วัฒนธรรมทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความมั่นคงในสังคม
- 3. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงความเหมือนและความต่างกันของสังคมมนุษย์ (culture is an similarity and diversity of society)
 - 3.1 วัฒนธรรมเป็นเครื่องหล่อหลอมบุคลิกภาพทางสังคมให้กับสมาชิก
 - 3.2 วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเหมือนกัน และความแตกต่างกันของแต่ละสังคม

ณรงค์ เสียงประชา (2532 : 18-19) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของวัฒนธรรมนั้นมีมาก และอาจสรุปได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ มนุษย์พ้นจากอันตรายสามารถเอาชนะธรรมชาติ เพราะมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน
3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่อง และเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ
4. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วัฒนธรรมเป็นบรรทัดฐานช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม
5. ช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าชาตินั้นมีวัฒนธรรมที่ดีมีคติในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลักแห่งเหตุผลในการดำเนินชีวิตขยัน ประหยัด อุตุน มีระเบียบวินัยที่ดี ฯลฯ สังคมก็จะเจริญรุ่งเรือง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของวัฒนธรรม มีดังนี้

1. ช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ ช่วยส่งเสริมการดำรงชีวิตของมนุษย์
2. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความมั่นคงในสังคม
3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ แสดงถึงความเหมือนกันและความแตกต่างกันของแต่ละสังคม

2.1.3 ลักษณะของวัฒนธรรม

จากการศึกษาลักษณะของวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 9-13) ได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสิ่งที่เหนืออินทรีย์
2. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้
3. วัฒนธรรมแสดงให้เห็นเป็นผลผลิตของพฤติกรรม
4. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์
5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกผู้ศึกษามีส่วนเป็นเจ้าของ
6. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม

7. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

สมปราชญ อัมมะพันธ์ (2536 : 13-14) ได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมมีการถ่ายทอดได้ทางเดียวด้วยการเรียนรู้ แต่ไม่ใช่การถ่ายทอดทางชีววิทยา หรือกรรมพันธุ์

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้ทั้งจากคนรุ่นก่อนมาสู่คนรุ่นหลัง ๆ ดำเนินสืบเนื่องกันมาไม่มีขาดสาย ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็นมรดกทางสังคม และมีภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในกระบวนการถ่ายทอด

3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิตของมนุษย์

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้นหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สังคมไทยแต่ก่อนมีความคิดเห็นว่าผู้หญิงควรทำงานที่บ้าน ผู้ชายต้องทำงานนอกบ้านแต่ปัจจุบันนี้ผู้หญิงทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับชายมากขึ้น

มัลลิกา คณานุรักษ์ (2550 : 9) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมว่ามีการถ่ายทอด กล่าวคือ มีผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนรู้

2. ต้องทรงสภาพอยู่ได้ทั้งนามธรรมและรูปธรรม

3. สามารถเปลี่ยนแปลงได้

4. มีกฎของตัวเอง ไม่ขึ้นกับเอกัตบุคคลนั้นคือ มิได้อุบัติ เปลี่ยนแปลง สูญสิ้นพร้อมกับบุคคลใด ๆ แต่จะยังคงอยู่ให้คนรุ่นหลังปฏิบัติตาม

5. สามารถหล่อหลอมได้

6. ต้องเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมุงงาม

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551 : 2) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบทอด และการถ่ายทอด การเสื่อมสลายเช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ แต่อาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปหรือพัฒนาการนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึนึกถึงและการกระทำของมนุษย์เป็นระเบียบแบบแผนหรือพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันจนเป็นประเพณีหรือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติตามกัน ทั้งวัฒนธรรมด้านจิตใจและวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมมีลักษณะคือ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและถ่ายทอดต่อ ๆ ไป เป็นเอกลักษณ์ของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึนึกถึงและการกระทำของมนุษย์เป็นระเบียบแบบแผนหรือพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันจนเป็นประเพณีหรือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติตามกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ได้อย่างชัดเจน

2.1.4 ประเภทของวัฒนธรรม

จากการศึกษาองค์ประเภทของวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

สมบุรณ์ แก่นตะเคียน (2519 : 6) ได้กล่าวว่า ตามลักษณะของวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ (material culture) หมายถึง แบบหรือวิธีประดิษฐ์ที่มีวัตถุเป็นหลัก เช่น เรื่องแบบแผนของการประกอบอาหาร แบบของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ เป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ หรือวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (non-material culture) หมายถึงแบบการปฏิบัติหรือแนวทางแห่งความคิด เช่น ความเชื่อ ประเพณี พิธีการต่าง ๆ ภาษา เป็นต้น

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรม โดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังกล่าวข้างต้น แต่ก็ยังมีนักวิชาการบางท่านได้แสดงความคิดเห็นด้วยตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2489 ซึ่งแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท

นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ (2524 : 5-6) ได้กล่าวว่า ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2489 ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. คติธรรม (moral culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ และได้เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

2. เนติธรรม (legal culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือว่ามีความสำคัญพอกับกฎหมาย เช่น การรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมายเคาระพกฎหมายของบ้านเมืองและกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

3. วัตถุนิยม (material culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ บ้านเรือน โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ เป็นต้น

4. สหธรรม (social culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางสังคม โดยเกี่ยวข้องกับคุณธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปอยู่ร่วมกันรวมทั้งระเบียบมารยาทที่จะติดต่อเกี่ยวกับสังคมทุกชนิด เช่น มารยาทในการรับแขก มารยาทในการรับประทานอาหาร การไปงานมงคล การขับรถ การเดินทาง เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขาตามองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกอบด้วย

1. สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ วัฒนธรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศิลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น

2. สาขาศิลปะ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง ภาษา วรรณคดี ตำนาน นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น

3. สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องเงินเครื่องทอง การจัดดอกไม้ เป็นต้น

4. สาขาหัตถกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร การประกอบอาหาร ความรู้เรื่องการดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องยา เป็นต้น

5. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่น มวยไทย ฟันดาบ สองมือ กระบี่กระบอง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างแท้จริง จะไม่เหมือนกับของต่างชาติ ถึงแม้จะเลียนแบบกันก็ไม่เหมือนกัน

สรุปได้ว่า ประเภทของวัฒนธรรมอาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ วัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ หมายถึง แบบหรือวิธีประดิษฐ์ที่มีวัตถุเป็นหลัก และวัฒนธรรมทางจิตใจหรือวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หมายถึงแบบการปฏิบัติหรือแนวทางแห่งความคิด เช่น ความเชื่อ ประเพณี พิธีการต่าง ๆ ภาษา เป็นต้น การเล่นว่าว เป็นทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุคือ ตัวว่าว และวัฒนธรรมทางจิตใจและครอบคลุมความหมายทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นมนุษยศาสตร์ (สำนวนภาษา ศิลปะ) โดยเฉพาะสาขากีฬา นันทนาการ ที่ทำให้ผู้เล่นได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง ทำให้จิตใจเป็นบานแจ่มใส

2.1.5 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

ณรงค์ เส็งประชา (2532 : 12) ได้กล่าวว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมเพราะทำให้สังคมที่ได้รับวัฒนธรรมใหม่นั้นไม่ต้องลงทุนและเสียเวลากับการที่จะต้องเริ่มพัฒนาจากจุดเริ่มต้น และยังถ้ารู้จักเลือกรับเอาหรือปรับปรุงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสังคมของตนก็ย่อมจะได้รับประโยชน์มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่ามีน้อยสังคมเหลือเกินที่มีแต่วัฒนธรรมเดิมของตน ส่วนใหญ่มักจะหิบบัณฑิตวัฒนธรรมจากสังคมอื่น การรับวัฒนธรรมอื่นมาเป็นของตนนั้นอาจทำให้วัฒนธรรมเดิมสลายตัวไปทำให้สูญเสียความเป็นชาติ แต่ถ้าไม่รับก็มีร้ายเช่นกันเพราะเจริญตามสังคมอื่นไม่ทัน ดังนั้น จึงควรรู้จักเลือกและปรับปรุงแก้ไขให้ประสานกันให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่โดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนเสียทั้งหมด

วิเชียร ณ นคร (2537 : 8) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเก็บไว้เหมือนสิ่งของได้ トラบใดที่มนุษย์ยังมีการเคลื่อนย้ายจากถิ่นหนึ่งไปยังแหล่งอื่น มนุษย์ที่มีการอพยพโยกย้าย มีการค้าขายตลอดจนถึงการไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งก็จะนำเอาวัฒนธรรมจากสังคมของตนติดตัวไปเผยแพร่ในพื้นที่ที่ตนไปและได้รับวัฒนธรรมจากสังคมอื่นซึ่งจะช่วยส่งเสริมปรับตัวด้วย

พวงผกา คุโรวาท (2539 : 47) ได้กล่าวว่า การเผยแพร่วัฒนธรรมไม่ได้หมายถึงการเผยแพร่แต่ทางวัตถุอย่างเดียว ความคิดและมโนคติต่าง ๆ ก็ได้เผยแพร่ขยายออกไปในทำนองเดียวกัน อย่างเช่น ศาสนาคริสต์แม้จะมีแหล่งกำเนิดอยู่ในเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก แต่ก็ได้ขยายออกไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ก็เช่นกัน สามารถเผยแพร่ได้ง่ายและรวดเร็วมาก ถ้าไม่มีข้อจำกัดทางการเมืองการเผยแพร่นี้รวมไปถึงความคิดในด้านแฟชั่น ทัศนคติในการออกแบบเสื้อผ้า รถยนต์ และความคิดในด้านการเมือง ตลอดจนถึงหนังสือสำคัญ ๆ ซึ่งมีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา เราจะเห็นได้ว่า เรือ หนังสือ เครื่องบิน รวมตลอดถึงบุคคลเป็นเหมือนพาหะของการเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุ ความคิด ประเพณี

นียบรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรณศิริ (2540 : 61-63) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งเสริมการแพร่กระจายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. ทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ได้แก่

- 1.1 ต้องเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกัน
- 1.2 ต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขัดขวาง

ถึงได้

2. ทางระยะทาง หมายถึง ต้องไม่อยู่ไกลกว่าที่คนและวัฒนธรรมจะแพร่กระจายไป

3. ทางเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม

4. ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวสนับสนุนการแพร่กระจายที่สำคัญ

5. ทางสังคมและวัฒนธรรม

5.1 คนจากสังคมหนึ่งเดินทางไปศึกษาต่อ ณ อีกสังคมหนึ่ง ทำให้ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันขึ้น

5.2 เกิดภัยสงครามในสังคมหนึ่งทำให้มีคนอพยพย้ายไปอยู่อาศัยในอีกสังคมหนึ่ง

5.3 เกิดจากการแต่งงานระหว่างคนต่างวัฒนธรรมขึ้น

5.4 เกิดจากธรรมชาติ

สรุปได้ว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่วัฒนธรรมหนึ่งไหลเข้าสู่สังคมอื่น โดยมียานพาหนะวัตถุสิ่งของ รวมตลอดถึงบุคคลซึ่งท่องเที่ยวจากที่หนึ่ง เป็นเสมือนพาหนะของการเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุ ความคิด ประเพณีอีกประการหนึ่ง สังคมที่ซับซ้อนอย่างสังคมไทยได้นำวัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ มาใช้หรือดัดแปลงใช้ทั้งนั้น แต่การรับวัฒนธรรมอื่นมาเป็นของตนนั้น อาจทำให้วัฒนธรรมเดิมสลายตัวไปทำให้สูญสิ้นความเป็นชาติ แต่ถ้าไม่รับก็มีร้ายเช่นกัน เพราะเจริญตามสังคมอื่นไม่ทัน ดังนั้น จึงควรรู้จักเลือกและปรับปรุงแก้ไขให้ประสานกันให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่โดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนเสียทั้งหมด

2.1.6 การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้
 วิเชียร ณ นคร (2537 : 7-8) อธิบายถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ได้แก่ สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติกระตุ้นให้มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ มนุษย์แสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่รู้จักสิ้นสุด

3. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม สังคมมนุษย์ย่อมอยู่ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นมีการแข่งขันในการประกอบอาชีพสูงขึ้น ตลอดจนเกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้นหรือกลุ่มชาติพันธุ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาทางสังคม มนุษย์จึงต้องหาวิธีการและสร้างระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาข้อยุ่งยากดังกล่าว ดังนั้น วัฒนธรรมของมนุษย์ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อให้เกิดสันติสุข

4. การแลกเปลี่ยนหยาบยิมวัฒนธรรม มนุษย์ในสังคมต่าง ๆ ได้มีการติดต่อสื่อสารถึงกันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้การคมนาคมติดต่อกระทำได้โดยสะดวกรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงโดยการแลกเปลี่ยนหยาบยิมจึงเป็นไปอย่างกว้างขวางและมักจะปรากฏว่า มนุษย์ในสังคมที่กำลังพัฒนายิมวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญแล้วมาใช้ การหยาบยิมมีทั้งด้านวิทยาการ ภาษา การแต่งกาย ศิลปกรรม การดนตรี การกีฬา เป็นต้น

พวงผกา คุโรวาท (2539 : 46) กล่าวว่า วัฒนธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วก็ได้ ขึ้นอยู่กับกาลเวลาและหรือสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ ถ้าจะเจริญวัฒนธรรมไปก้าวหน้า ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเสริมสร้าง

สำหรับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลง สำราญ ผลดี ได้อธิบายเรื่อง “ศิลปวัฒนธรรม” ไว้ว่า อิทธิพลที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมี 3 ประการ ดังนี้

1. แรงผลักดันในที่ทำงาน
2. การติดต่อกันระหว่างกลุ่มสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาจเกิดมาจากสิ่งแวดล้อม การค้นพบ (และอิทธิพลภายในอื่น ๆ) และการติดต่อสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่น ตัวอย่างเช่น ยุคน้ำแข็งครั้งสุดท้ายช่วยนำไปสู่การค้นพบการทำเกษตรกรรม และตัวเกษตรกรรมเองก็เป็นตัวก่อให้เกิดนวัตกรรมมากมายทางเกษตรกรรม ซึ่งนวัตกรรมนี้ก็ได้นำไปสู่นวัตกรรมอื่น ๆ ทางวัฒนธรรม (สำราญ ผลดี. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เสมอเพื่อที่จะให้วัฒนธรรมได้เจริญก้าวหน้าขึ้น สรุปสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง คือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม และการหิбыืมวัฒนธรรม

2.2 ความรู้ที่เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้าน

การเล่นว้าวเป็นการเล่นประเภทหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการเล่นว้าวไทย และจีน : ภูมิหลังและพัฒนาการ จึงต้องศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้าน จากผลการศึกษาได้พบว่า นักวิชาการสนใจและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการเล่น ความเป็นมาของการเล่น และคุณค่าของการเล่น มีสาระโดยสรุปดังนี้

2.2.1 คำจำกัดความของการเล่น

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของการเล่น ไว้ดังนี้

สุรสิงห์สำรวม นิมพะเนา (2520 : 7) ได้กล่าวว่า การเล่นหมายถึง กิจกรรมทดแทนแห่งสัญชาติญาณของคนและมีความคิดที่ว่า ภายใต้สถานการณ์ที่จัดขึ้นสำหรับการบำบัดคนไข้ที่เป็นโรคเครียดและความขัดแย้งในใจของตนเองออกมาได้โดยผ่านกิจกรรมการเล่น

ผะอบ โปษะกฤษณะ, ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และศิวะพร สุคนธพงเผ่า (2522 : 5) ได้กล่าวว่า การเล่นของไทยหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเพื่อออกกำลังกายและใจ และก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เล่นกับผู้ชม

ธิตา โมสิกรัตน์ (2533 : 651) ได้กล่าวว่า การเล่นพื้นเมือง หมายถึง กิจกรรมการเล่นของสังคมซึ่งอาจจะไม่ทราบที่มาที่ไปได้ แต่ได้ยอมรับและถ่ายทอดการเล่นต่อ ๆ กันมาโดยไม่ขาดสาย เป็นกิจกรรมการเล่นซึ่งมีการเคลื่อนไหวกายารเป็นส่วนใหญ่ อาจมีการขับร้อง ดนตรี

หรือการฟ้อนรำประกอบการเล่น มีจุดมุ่งหมายในการเล่นเพื่อความสนุกสนานและเพลิดเพลินในโอกาสต่าง ๆ

การเล่นท้องถิ่น หมายถึง การเล่นต่าง ๆ ของเด็กที่นิยมเล่นกันในชีวิตประจำวัน โดยสืบทอดมาจากคุณรุ่นก่อนเพื่อความสนุกสนานหรือผ่อนคลายอารมณ์ให้เพลิดเพลิน การเล่นบางประเภทมีบทร้อง บทรำประกอบ กฎเกณฑ์ และกฎเกณฑ์นั้นกำหนดขึ้นตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่น (อัจฉรา ณะมัย. กันยายน 2542 : 45-48)

ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ (2546 : 154) ได้กล่าวว่า การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมที่ชาวบ้านในท้องถิ่นเล่นกันเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยที่ชาวบ้านจะร่วมกันคิดการเล่นต่าง ๆ ขึ้นมาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ทั้งที่เป็นสภาพทางธรรมชาติและสภาพสังคมวัฒนธรรม การเล่นพื้นบ้านเป็นการแสดงออกเพื่อการนันทนาการ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจและร่างกายของมนุษย์

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ การเล่นในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 13 (2547 : 177) ได้อธิบายความหมายของคำว่า การเล่น ว่า เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทยบางท่านกล่าวว่า เป็นการปรับเสียงคำว่า “การเล่น” ให้ออกเสียงง่ายขึ้น ผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากร ให้ความหมายกว้างออกไปถึงการเล่นเพื่อผ่อนคลายอารมณ์จากความรื่นเริงบันเทิงใจหลังจากการทำงานเสร็จ

สรุปได้ว่า การเล่น มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือต้องก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นการออกกำลังกายและกำลังใจ นอกจากนี้ การเล่นยังช่วยมนุษย์สร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยส่งเสริมสติปัญญาให้ความรู้เพิ่มอีกต่อไป

2.2.2 ความเป็นมาและความสำคัญของการเล่น

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของการเล่น มีสาระสำคัญดังนี้

ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์ (2523 : 2-7) ได้กล่าวว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก การเล่นเพื่อความสนุกสนานเป็นประโยชน์มีใช้น้อย การเล่นช่วยให้เด็กพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การเรียนรู้และศีลธรรมอันมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตตามปกติของเด็ก การเฝ้าดูจะทำให้เข้าใจถึงพลังที่เด็กแสดงออก และพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแบบค้นคว้า คิดประดิษฐ์ ก่อสร้าง ออกกำลัง หรือเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อช่วยสร้างสรรค์เด็ก ๆ จึงควรเลือกเล่นการเล่นได้ทุกชนิด ของเล่นมีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้ออกกำลัง บางชนิดยังช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดในขณะที่เล่น เด็กควรมีโอกาสเลือกเล่นหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแบบค้นคว้า

สาโรจน์ มีวงษ์สม (2542 : 13-17) ได้กล่าวว่า การเล่น จากหลักฐานที่ปรากฏมีมาตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณ แต่หลักฐานนั้นเป็นเพียงท่าทางและวิธีการเล่นที่สืบทอดต่อกันมาไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าเริ่มในสมัยใด

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2544 : 27) ได้กล่าวว่า ของเล่นของผู้หญิงมักเล่นกันเป็นกลุ่ม หรือเอาไปไม่มาสานเป็นสิ่งต่าง ๆ และเด็กผู้ชายเมื่อย่างเข้าวัยรุ่นก็จะเล่นสิ่งที่แสดงถึงความเก่งกล้าและใช้กำลังมากขึ้น เช่น หนังสติ๊ก หน้าไม้ ของเล่นเหล่านี้ เด็กผู้ชายมักทำเล่นเองเป็นส่วนใหญ่ เท่ากับเป็น

การฝึกฝีมือการช่าง เตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่และหัวหน้าครอบครัว เพราะว่าในสมัยโบราณผู้ชายจะต้องเป็นช่างด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นการละเล่นตามวัยและเพศของเด็กไทยในอดีต ให้ทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ประสบการณ์ที่เตรียมไว้ใช้ในอนาคตด้วย การละเล่นของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการเล่นของเด็ก ๆ ทำขึ้นเองนั้นจะมีประโยชน์มากกว่าการเล่นที่ผู้อื่นทำให้หรือพ่อแม่พี่น้องซื้อหามาให้ การที่เด็กทำของเล่นเองจะช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ ได้เอง

การละเล่นของเด็กไทยนั้นมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์ กล่าวคือ เมื่อมนุษย์รู้จักเอาดินมาปั้นเป็นภาชนะ สิ่งของเครื่องใช้ในครั้งแรกแล้วจึงพัฒนามาเป็นลำดับ เด็ก ๆ เห็นผู้ใหญ่ทำก็เลียนแบบนำดินมาปั้นเล่นบาง (“ประวัติความเป็นมาของการละเล่นของไทย” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

สรุปได้ว่า การละเล่นมีประวัติศาสตร์นานมาแล้ว การละเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กมีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ศีลธรรมอันดี ซึ่งมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตตามปกติของเด็ก การเฝ้าดูจะทำให้เข้าใจถึงพลังที่เด็กแสดงออก

2.2.3 คุณค่าของการละเล่น

จากการศึกษาคุณค่าของการละเล่น มีสาระสำคัญดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2519 : 51) ได้กล่าวว่า การละเล่นเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเล่นกีฬาต่าง ๆ ทำให้เด็กมีสุขภาพดีมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ทำให้จิตใจเบิกบานสามารถเข้ากับเพื่อนฝูงได้ และการเล่นบางอย่างทำให้เด็กได้ฝึกสมองและความว่องไวตลอดจนเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและทางอารมณ์ให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2533 : 696) ได้กล่าวว่า ผู้เล่นทุกเพศทุกวัย ได้รับประโยชน์จากการเล่น โดยเฉพาะเด็ก ๆ การเล่นช่วยให้เด็กมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพราะการเล่นเป็นหนทางที่เด็กปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ตรงกับความเป็นจริงรอบ ๆ ตัว

สาโรจน์ มีวงษ์สม (2542 : 102-103) ได้กล่าวว่า การละเล่นของเด็กไทยมีคุณค่าทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และด้านภาษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ในด้านวัฒนธรรม การละเล่นได้เสริมสร้างพลานามัยให้สมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้เจริญ เช่น ทักษะในการใช้สายตา สังเกต ทักษะในการเคลื่อนไหวว่องไว เป็นต้น ส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจ โดยปลูกฝังให้มีคุณธรรม นอกจากนี้ ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา เช่น ฝึกให้ใช้ความคิด ฝึกให้มีไหวพริบ ฝึกการคาดคะเนเหตุการณ์ เป็นต้น

2. ในด้านสังคม การละเล่น สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ การละเล่นช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของเด็กทั้งทางกายและจิตใจ ฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย

3. ในด้านภาษา การละเล่น มีคุณค่าด้านภาษาทั้งในแง่ของวรรณศิลป์ และในแง่ของการสื่อสาร ในแง่ของวรรณศิลป์นั้น บทร้องมีรูปแบบไม่จำกัดตายตัว มีการใช้คำเป็นวรรคสั้น ๆ และมีเสียงสัมผัสคล้องจองทำให้เกิดความไพเราะ

สรุปการเล่นพื้นบ้านไทยมีคุณค่า ดังนี้

1. จากการเล่นพื้นบ้าน สะท้อนถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม บรรพบุรุษได้ประมวลพระธรรมคำสั่งสอนออกมาเป็นกิจกรรมการเล่นในชีวิตประจำวัน ธรรมะในพุทธศาสนาจึงได้สืบทอดผ่านการเล่นอีกทางหนึ่ง
2. เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษชาติไทย เช่น การเล่นทอยทอง การเล่นซ่อนหา เป็นต้น
3. การเล่นพื้นบ้านช่วยปลูกฝังเอกลักษณ์วัฒนธรรม เช่น ในด้านการใช้ภาษา และในด้านการสื่อสาร (อัจฉรา ณะมัย, กันยายน 2542 : 36)

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2544 : 41-42) ได้กล่าวว่า ของเล่นพื้นบ้านมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ของเล่นเป็นวัตถุทางวัฒนธรรม เป็นหลักฐานที่สามารถศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมในการเล่นของเด็กและแนวคิดของผู้คนในอดีตแต่ละยุค แต่ละสมัยได้ส่วนหนึ่ง เช่นเดียวกับการศึกษาหลักฐานศิลปะโบราณวัตถุต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด การเล่นทำให้มนุษย์ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดจากงานในชีวิตประจำวัน เป็นการเสริมสร้างกำลังกาย ให้แข็งแรงและเป็นเครื่องฝึกสมอง นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าในหลายด้าน เช่น ทางประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของเด็กทั้งทางกายและจิตใจ ฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย การเล่นได้เสริมสร้างพละนาถมายให้สมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้เจริญ เป็นต้น

2.3 ความรู้ที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม

การเล่นว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง วัฒนธรรมของสังคมใด ๆ จะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่กำหนดไว้ โดยองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม ฯลฯ เพราะฉะนั้น สรุปว่า ความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์มีอิทธิพลที่ทำให้วัฒนธรรมมีลักษณะแตกต่าง และมีวัฒนธรรมการเล่นว่าที่แตกต่างกัน จึงต้องศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม จากผลการศึกษา ได้พบว่า นักวิจัยสนใจและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม โดยสรุปดังนี้

ณรงค์ เส็งประชา (2532 : 90) ได้กล่าวว่า ตามแนวความคิดของนักมานุษยนิเวศวิทยามีความเห็นว่ สภาพสมดุลของสังคมอยู่ที่การปรับตัวของประชากรในชุมชนที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม และจากความคิดนี้ถ้ามองถึงสภาพสังคมในเมืองหลวงก็เช่นกัน จะมีการแบ่งเขตคนจนคนชั้นกลางและคนมีฐานะร่ำรวย ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มต่างกัน จากการที่ต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน คนก็จะพยายามปรับตัวให้เข้ากับถิ่นนั้น ๆ

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 36) ได้กล่าวว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการศึกษาหาข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลกระทบจากการปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมสิ่งที่สำคัญในแนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ก็คือ แก่นวัฒนธรรม ที่หมายถึง แบบแผนวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดกับกิจกรรมเพื่อดำรงชีพและการจัดการทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่แบบแผนทางสังคม การเมือง และศาสนา เป็นต้น

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2545 : 16) ได้กล่าวว่า คำว่า “นิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม” หมายถึง การรับรู้และให้ความหมายแก่การดำรงอยู่ของธรรมชาติรอบตัวมนุษย์

สรุปได้ว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการศึกษาหาข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลกระทบจากการปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญในแนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

ในการศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยา มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

งามพิศ สัตย์สงวน (2538 : 66) ได้กล่าวว่า กรอบแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมนี้มองวัฒนธรรมว่า เป็นการปรับตัวต่อปัญหาเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการดำรงชีพ เพื่อมีชีวิตอยู่และการผลิต นักมานุษยวิทยาบางคนเห็นด้วยกับการตอบคำถามที่ว่าสังคมมนุษย์พัฒนาแบบแผนพฤติกรรมที่เฉพาะอย่างไร นั่นคือการมองวัฒนธรรมว่าเป็นระบบหนึ่งของพฤติกรรมที่ถ่ายทอดทางสังคม และมีหน้าที่เชื่อมโยงคนในชุมชนต่าง ๆ ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะ เป็นการเน้นวัฒนธรรมว่าเป็นระบบพฤติกรรมที่รวมเอาเทคโนโลยี การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและทางการเมือง การตั้งถิ่นฐาน กลุ่มต่าง ๆ ศาสนา ความเชื่อ การปฏิบัติและค่านิยมต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน นับว่าเป็นการเน้นการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะในชุมชนและสังคมนั้น

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2545 : 20) ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมสามารถมองเชื่อมโยงไปได้ถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความคิด ความเชื่อ อุปนิสัยของเจ้าของวัฒนธรรมได้อย่างดี สังคมไทยมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีความแตกต่างทางสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

ในการศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อวัฒนธรรม มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

ณรงค์ เส็งประชา (2532 : 54-55) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมของสังคมใด ๆ จะมีลักษณะอย่างไร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่จะเป็นตัวกำหนด เช่น สังคมที่ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณที่แห้งแล้ง สภาพธรรมชาติย่อมจะกำหนดลักษณะของเสื้อผ้า การแต่งกาย อาชีพ ลักษณะบ้านเรือน การตั้งบ้านเรือน องค์ประกอบสำคัญบางประการที่มีอิทธิพลต่อลักษณะวัฒนธรรม เช่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม ฯลฯ

1. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่สำคัญคือ พื้นภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศเป็นตัวกำหนดอาชีพ กาทำมาหากิน และกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคม ถ้าสังคมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ผู้คนก็มีอาชีพทางการเกษตรหรือกลายเป็นสังคมเกษตรกรรมไป แต่ถ้าตั้งอยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง ถ้าภูมิประเทศเต็มไปด้วยป่าไม้ ผู้คนก็ย่อมมีอาชีพแบบการล่าสัตว์หรือเก็บของป่า นอกจากนี้ สังคมที่ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณที่มีอากาศแตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป เช่น ในสังคมที่อยู่เขตหนาว ต้องใส่เสื้อผ้าหนา ส่วนสังคมที่อยู่เขตร้อน ย่อมใส่เสื้อผ้าบาง เพื่อให้เหมาะสมแก่การใช้ชีวิตในแหล่งที่มีอากาศร้อน

2. สภาพแวดล้อมทางสังคม คือ สังคมหรือประเทศต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ สังคมใดจะอยู่ใกล้หรือไกลไม่ใช่เป็นตัวกำหนดอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมเท่านั้น แต่มีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่น ความก้าวหน้าของสังคม การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ ความเจริญทางด้านคมนาคม

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม เช่น ถ้าสังคมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ผู้คนก็มีอาชีพทางการเกษตรหรือกลายเป็นสังคมเกษตรกรรมไป แต่ถ้าตั้งอยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง ถ้าพื้นภูมิประเทศเต็มไปด้วยป่าไม้ ผู้คนก็ย่อมมีอาชีพการล่าสัตว์หรือเก็บของป่า

2.4 ความรู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

วัฒนธรรมการเล่นว่าวทั้งประเทศจีนและประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ว่าวเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ จึงเป็นเครื่องมือที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของทั้งสองประเทศ การศึกษาการเปรียบเทียบวัฒนธรรมการเล่นว่าว ไม่ใช่เพื่อเปรียบเทียบว่าวที่อยู่ในประเทศใดจะดีกว่ากัน แต่เพื่อการสื่อสารวัฒนธรรมผ่านการเล่นว่าว จึงต้องศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ จากผลการศึกษา ได้พบว่า นักวิชาการสนใจและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ มีสาระโดยสรุปดังนี้

จากการศึกษาความหมายของวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 118-119) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น การศึกษาวัฒนธรรมก็คือการศึกษาระบบสัญลักษณ์ เมื่อศึกษาวัฒนธรรมของคนแต่ละกลุ่ม จึงศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมหรือสัญลักษณ์ของกลุ่มชนในบริเวณข้างเคียง วัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์แพร่กระจายออกไป เพราะคนย้ายถิ่นและนำเอาวัฒนธรรมเก่าติดตัวไปด้วย หรือเพราะคนจากถิ่นอื่นมาติดใจวัฒนธรรมของคนกลุ่มนี้ และขอยืมวัฒนธรรมไปใช้ โดยไม่เชื่อว่าคน 2 กลุ่มที่อยู่ห่างไกลกัน ต่างคนต่างคิดวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงเหล่านี้ขึ้นมาเอง

วัฒนธรรมเปรียบเทียบ มีความคิดว่า ความเชื่อและกิจกรรมของมนุษย์ ควรเป็นการทำความเข้าใจบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของคนที่เกี่ยวข้อง หลักการคือความจริงที่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์จากการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas) ในช่วงทศวรรษแรก ๆ ของศตวรรษที่ 20 โดย Boas ได้เสนอความคิดของเขาในปี ค.ศ. 1887 เขากล่าวว่า “อารยธรรมไม่ใช่เป็นเรื่องที่ตายตัว (Not absolute) แต่มีลักษณะเป็นเชิงเปรียบเทียบ และความคิดของเรา (ideas) และแนวคิดของเรา (Conceptions) จะเป็นจริงเพียงในช่วงของอารยธรรมนั้น ๆ” ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงได้กำเนิดคำว่า “วัฒนธรรมเปรียบเทียบ” หรือ Cultural Relativism (ประกอบ คูปรัตน์. 2552 : ออนไลน์)

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 8-9) ได้กล่าวว่า แต่ละวัฒนธรรมต่างมีวิถีชีวิตเฉพาะที่เป็นของตัวเองจากการถ่ายทอดและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุชั้ย จนกลายเป็นบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มคนนั้น ๆ ท่าน ขงจื้อ (孔子 kong zi) กล่าวว่า “โดยสภาวะธรรมชาติ มนุษย์ย่อมเหมือนกัน ธรรมเนียมประเพณีนั้นเองเป็นสิ่งแยกแยะผู้คนให้แตกต่างกัน” สถาบันทางสังคมจึงเป็นเครื่องชี้เฉพาะลักษณะความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและแบบอย่างความประพฤติของผู้คนแต่ละวัฒนธรรม คนเรามักพยายามเทียบเคียงแบบแผนของตนกับกลุ่มอื่น แล้วเห็นว่าวัฒนธรรมของตนเหนือกว่า

อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 24) ได้กล่าวว่า ความคิดพื้นฐานคือความเชื่อที่ว่า วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีรูปแบบและประวัติความเป็นมาของตัวเอง วัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมจะต้องถูกพิจารณาภายในสังคมนั้น เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ใดที่จะนำมาพิจารณาเฉพาะกับตัวของตัวเอง และไม่ควรมีการเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน การพยายามเปรียบเทียบวัฒนธรรมจะเป็นการพยายามใช้มาตรฐานเดียวกัน วัดในสิ่งที่มีประวัติความเป็นมาต่างกัน

แต่การเปรียบเทียบวัฒนธรรมในความเห็นของ ประเวศ วะสี (2541 : 13-14) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมเปรียบเทียบบอกให้เกิดผลดี คือ ช่วยให้เข้าใจระบบสังคม และวิถีชีวิตแบบอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไป ทำให้มองโลกกว้างขึ้นและช่วยลดความรู้สึกเห็นแก่ตัวหรืออคติ ตลอดจนอัตตาได้บ้าง รวมทั้งมีความพร้อมที่จะรับวัฒนธรรมที่เห็นว่าเป็นประโยชน์มาใช้ปฏิบัติ หรือปรับปรุงวัฒนธรรมของตนให้ดีขึ้น และยินยอมรับมากขึ้น เพื่อความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรมของตน ความเข้าใจวัฒนธรรมแตกต่างกันไป ย่อมนำไปสู่ความพร้อมที่จะร่วมมือกันเพื่อสันติสุขของมนุษยชาติ

สรุปได้ว่า การศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบนั้นมีผลดีที่ทำให้มองวัฒนธรรมอื่นด้วยความเข้าใจมากขึ้นทำให้เกิดความรู้ความคิดที่กว้างไกล แต่ท่ามีการเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินว่าใครดีกว่า สวยกว่า ไพเราะกว่า ก็จะทำให้เกิดข้อขัดแย้งได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความสนองความต้องการของตน คาดมั่นวัฒนธรรมของคนกลุ่มหนึ่งอาจไม่มีประโยชน์ต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง

2.5 ความรู้ที่เกี่ยวข้องว่าว

ว่าว เป็นตัวอย่างชนิดหนึ่งของการละเล่นเก่าแก่ของโลก ในภาษาจีนกลางเรียกว่า จื่อยวน (纸鸢) หรือ เฟิงเจิง (风筝) เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของประเทศจีน ในภาษาไทยเรียกว่า ว่าว ในภาษาอังกฤษ เรียกว่า ไคท์ (kite) ตามบันทึกเก่าแก่ เชื่อกันว่า ว่าวเริ่มจากประเทศจีนโดยใช้ไม้ไผ่เป็นอุปกรณ์ ต่อมาได้ประดิษฐ์ว่าวในหลายรูปแบบตามวัฒนธรรมของหลายประเทศเป็นการละเล่นหรือกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างทั่วโลก

2.5.1 การเล่นว่าว

เชื่อกันว่า ประเทศจีนเป็นชาติแรกที่ประดิษฐ์ว่าว มีต้นกำเนิดในสมัยชุนชิว (770-256 ปีก่อนคริสต์ศักราช) นับถึงวันนี้ว่าวจีนมีความเป็นมายาวนานกว่า 2,000 ปี หลังจากว่าวได้รับความนิยมในประเทศอย่างสูง จึงได้แพร่หลายไปถึงประเทศอื่น ๆ ตามเส้นทางค้าขาย โดยตามทิวสนิมชาน นิยมศิลป์ (2543 : 25) กล่าวว่า การสร้างว่าวและการบินว่าวมีกระจุกกระจายอยู่ตามเส้นทางการค้าจากจีนลงใต้ไปถึงมาเลเซีย ทางตะวันออกของจีนไปถึงเกาหลี ทางตะวันตกพบไปถึงอินเดีย สันนิษฐานว่า ว่าวถูกนำไปพร้อมกับพ่อค้าส่วนหนึ่งและผู้ประกาศศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ที่เดินทางไปทางนั้น

หลังจากว่าวได้แพร่หลายไปถึงทั่วโลก การเล่นว่าวจึงกลายเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมาก แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากหลายด้าน เช่น วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงทำให้การเล่นว่าวในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน

ในประเทศเกาหลีนิยมเล่นว่าวกันในเดือนกรกฎาคมมีเด็กเกิดใหม่ตามที่ สนิมชาน นิยมศิลป์ (2543 : 25) เกาหลี มีประเพณีหนึ่งสำหรับเด็กเกิดใหม่ พ่อแม่เด็กจะเขียนชื่อเด็กไว้ที่ว่าวแล้ว บินว่าวขึ้น และปล่อยสายป่านให้ว่าวหลุดลอยไป เชื่อกันว่าสิ่งชั่วร้ายที่จะเกิดกับเด็กจะลอยตามว่าวออกไปด้วย

ในประเทศญี่ปุ่น การเล่นว่าวถือเป็นส่วนสำคัญของประเพณีงานฉลองของเด็กชายตามที่ ปริญญา สุขชิต และบุญชัย ใจสะอาด (2530 : 4-5) ได้กล่าวว่า ในวันที่ 5 เดือนพฤษภาคมทุกปี เด็กชายทุกคนในครอบครัวจะผูกว่าวรูปปลาการ์ปที่เสาบนหลังคา แต่ในบางจังหวัดก็มีธรรมเนียม

พิเศษ เช่น ในสุรูกะ (เป็นชื่อจังหวัดหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น) เด็กทุกคนจะต้องมีว่าว คนใดทำว่าวขาดลอยในวันนี้ ถือว่าเป็นโชคร้าย

ในประเทศอินเดียนิยมเล่นว่าวกัน มี “วันตัดเซลา” เป็นเทศกาลการเล่นว่าวที่สำคัญ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป. : 7 อ้างถึงใน สุรียา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา. 2547 : 44) ได้กล่าวว่า ชาวอินเดียที่นับถือศาสนามีวันสำคัญสำหรับพิธีทางศาสนาเรียกว่า “วันตัดเซลา” ถือว่าเป็นวันที่ประชาชนทุกชั้นวรรณะนัดชุมนุมกับเล่นว่าวป่านคมกันทั้งเมือง นอกจากนี้ ชาวอินเดียยังมีว่าวชนิดหนึ่งเรียกว่า “ว่าวห่าง” ว่าวชนิดนี้เป็นว่าวที่นับว่าสำคัญอย่างยิ่งเพราะถือกันว่าเป็นว่าวที่กำหนดโชคชะตาของบ้านเมือง พระเจ้าแผ่นดินก็จะโปรดให้ชักว่าวห่างนี้ขึ้นสู่ท้องฟ้า แล้วโปรดให้จัดทำเป็นพระราชพิธีเรียกว่า พระราชพิธีเสียดเคราะห์โคกของบ้านเมือง

ในประเทศกัมพูชา นิยมเล่นว่าวกันเพื่อตัดความทุกข์ ตามที่ ปริญญา สุขจิต และบุญชัย ใจสอาด (2530 : 5) ได้กล่าวว่า ในประเทศกัมพูชามีการเล่นว่าวเสียงดังไว้ตามชายคาบ้านในเวลากลางคืน เพื่อขับไล่ปีศาจหรือสิ่งชั่วร้าย

ในศตวรรษที่ 16 การเล่นว่าวได้แพร่กระจายไปถึงยุโรป ตามที่ พงศาล มีคุณสมบัติ (2554 : 232) กล่าวว่า ชาวยุโรปไม่รู้จักรว่าวจนกระทั่งศตวรรษที่ 16 มีการกล่าวถึงว่าวครั้งแรก (เรียกว่า ใบเรือบินได้) ในปี ค. ศ. 1589 โดยนักวิทยาศาสตร์ชื่อจัมบัตติสตา เดลลา ปอร์ตต้า ใน natural magic ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์และการเล่นกลยอดนิยม หลังจากว่าวได้แพร่หลายไปในทั่วยุโรป ชาวยุโรปจึงใช้ประโยชน์ว่าวในหลากหลายด้านด้วยความคิดสร้างสรรค์ เช่น การใช้ว่าวส่งคนบินขึ้นท้องฟ้า ตามที่ พงศาล มีคุณสมบัติ กล่าวว่า ใน ค.ศ. 1894 มีคนที่ชื่อ บี. เอฟ. เอส. บางเดน-โพเวลล์ ได้บินด้วยว่าวสำเร็จ โดยคิดว่าเป็นคนแรกที่บินด้วยว่าวอย่างสมบูรณ์

2.5.2 ว่าวในวิถีชีวิต

ว่าวมีความสัมพันธ์กับชีวิตอย่างใกล้ชิดกัน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำว่าวเป็นของที่ได้เห็นในชีวิตประจำวันและหาง่าย เช่น กระจดาช ไม้ไผ่ เชือกว่าว อุปกรณ์ตกแต่ง เช่น ดินสอสี สติกเกอร์ อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กรรไกร คัตเตอร์ เทปกาว ที่เจาะรูกระจดาช

ว่าวนำไปใช้ประโยชน์ในหลากหลายด้านมีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์หลายด้าน ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ สรุปได้ว่า ว่าวใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตได้ดังนี้

1. ด้านวิทยาศาสตร์

พ.ศ. 2292 (ค.ศ.1749) อเล็กซานเดอร์ วิลสัน (Alexander Wilson) กับ โทมัส เมลลิวิน (Thomal Melivel) ทำการทดลองที่ เมืองกลาสโกว์ สกอตแลนด์ โดยการส่งว่าวสาย (หรือว่าวขบวน) (kite train) ติดเทอร์โมมิเตอร์ ขึ้นไปที่ระดับความสูงประมาณ 3,000 ฟุต ทำให้สามารถตรวจจับความแตกต่างของอุณหภูมิในระดับความสูงต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ยังมีเรื่องอีกได้ว่า ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2255 (ค.ศ.1752) เบนจามิน แฟรงคลิน (Benjamin Framklin) ชาวอเมริกัน ส่งว่าวขึ้นฟ้าในช่วงมีพายุ เพื่อพิสูจน์ว่าฟ้าผ่ามีประจุไฟฟ้า เช่นเดียวกันกับไฟฟ้าที่มนุษย์ใช้ ว่าวที่แฟรงคลินใช้ทำจากผ้าไหม เพื่อให้ทนต่อลมและฝน โครงกากบาททำจากไม้ซีดา (cedar) ว่าวยังมีหาง ห่วง และ สายว่าว

2. การตรวจวัดอากาศของอุตุนิยมวิทยาของอเมริกา

เมื่อวันที่ 2-3 สิงหาคม 2548 มีนักวิทยาศาสตร์ด้านชั้นบรรยากาศ ของ Naval Postgraduate School ส่งวาวชื่อ Ben Franklin ติดอุปกรณ์ radiosonde เพื่อบันทึกอุณหภูมิ แรกกวดอากาศ และความชื้นเหนือพื้นทะเลเปิดระหว่างก้อนน้ำแข็ง เพื่อศึกษาปริมาณความร้อนที่ออกมาจากพื้นน้ำเปิด

3. ด้านพลังงานทดแทน

นักวิจัยชาวอิตาลี มีแนวคิดในการผลิตพลังงานไฟฟ้าโดยใช้วาว บริษัท Sequoia Automation เสนอ ระบุชื่อ Kite Generator ที่ประกอบด้วยกลุ่มวาวเทเตอร์ (tethered power kite) บินที่ระดับความสูง 800-1,000 กิโลเมตร ในชั้นบรรยากาศโทรโปสเฟียร์ (troposphere) สายวาวถูกยึดติดกับใบพัดขนาดเท่าสนามฟุตบอลที่หมุนได้บนพื้นดิน วาวจะถูกควบคุมโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์และซอฟต์แวร์ เพื่อให้กังหันสามารถหมุนได้อย่างต่อเนื่อง

4. การประชาสัมพันธ์

วาวเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดีสื่อหนึ่ง เนื่องจากคนส่วนใหญ่ชอบดูวาวเป็นปกติ บริษัทต่าง ๆ มักให้นักประดิษฐ์วาวสร้างวาวเป็นรูปร่างเลียนแบบโลโก้ ภาพประชาสัมพันธ์ หรือสินค้าของตนเอง

5. การกู้ภัย

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการนำวาวกู้ภัย (Rescue Kite) ชื่อ Gibson Girl ไว้ในแพชูชีพ เพื่อให้นักบินที่ถูกยิงตกใช้วาวนำเสาอากาศขึ้นที่สูงเพื่อติดต่อขอความช่วยเหลือ

6. การทำสงคราม

ระหว่างสงครามกลางเมือง ในปี ค.ศ. 1863 มีหลักฐานการสร้างวาวใกล้เมือง Vicksburg และ ในปี ค.ศ. 1865 มีการใช้วาวเพื่อส่งข่าวสารข้ามแนวรบศัตรู เพื่อชักชวนให้ทหารหนีทัพกลับเข้ามาประจำการโดยการเสนอเงินสำหรับซื้อม้าและอาวุธ

7. การก่อสร้าง

ในประเทศญี่ปุ่น มีการใช้วาวขนาดใหญ่เพื่อขนส่งแผ่นกระเบื้องและอิฐ ในตะกร้าขนาดใหญ่ไปให้กับช่างก่อสร้างหอคอย ในศตวรรษที่ 17 สถาปนิกชาวญี่ปุ่น ชื่อ คาวามูระ ซุยเคน (Kawamura Zuiken) ใช้วาวเพื่อขนส่งช่างก่อสร้างขึ้นไปยังหลังคาวัดที่เขาดำเนินการสร้าง

8. การขนส่งคน

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1903 ซามูเอล แฟรงคลิน โคดี้ ประสบความสำเร็จในการใช้วาวลากเรือข้ามช่องแคบอังกฤษ จาก Calais ไป Dover โคดี้ต้องทิ้งสมอด้านหลังเรือเพื่อให้ครูดพื้นทะเล เพื่อให้มีแรงต้านที่เพียงพอให้สายวาวมีความตึงตลอดเวลา

9. การส่งไปรษณีย์

วาวไปรษณีย์ (Airmail Kite) มีความสำคัญในการใช้ส่งไปรษณีย์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีพื้นที่ให้เครื่องบินลงจอด เช่น Aleutians และ South Pacific วาวนี้ยังใช้ในการส่งข้อความระหว่างเรือขณะอยู่ในทะเลและใช้ส่งข้อความจากเรือให้เครื่องบิน โดยการยึดกระดาษไว้กับเคเบิลที่ผูกระหว่างวาว 2 ตัวแล้วให้เครื่องบินใช้ตะขอยาวเกี่ยวเคเบิลขึ้น

10. การโจรกรรม

เรื่องเล่าของประเทศญี่ปุ่น กล่าวถึงโจรที่ชื่อว่า อิชิกาวา โกะเอมอน (Ishikawa Goemon) ที่ใช้วาวเพื่อขโมยตาชั่งทองคำจากรูปปั้นปลาคู่ที่ติดตั้งบนหลังคาปราสาทนาโงย่า

11. การประมง

ชาวประมงเอเชียยังมีการใช้วาวเพื่อจับปลา โดยติดสายยาวที่วาว และติดตะขอที่ปลายสาย ข้อดีของการใช้วาวจับปลา คือ จะไม่มีเงาบนผิวน้ำให้ปลาตื่นกลัว และทำให้ชาวประมงสามารถตกปลาในระยะไกล ๆ ได้

นอกจากนี้ วาวยังนำมาใช้ในการเสี่ยงทายและเป็นเครื่องบูชาอีกด้วย

(“การใช้ประโยชน์วาวต่าง ๆ” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

การเล่นวาวมีคุณค่าต่อชีวิตของคน โดย สมัชชา นิยมศิลป์ (2543 : 1-3) ได้กล่าวว่าการเล่นวาวมีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เสริมสร้างจิตใจให้รู้จัก “การโอนอ่อนไปตามลม” การเล่นวาวต้องสอดคล้องกับการเคลื่อนที่ของลม ซึ่งจะไม่แน่นอนในแต่ละครั้ง หากขัดขึ้นกับการเคลื่อนที่ของ ลม วาวจะตกและบังคับไม่ได้ตั้งใจ

2. รู้จักการเข้าสังคมกับคนแปลกหน้า การเล่นวาวต้องเล่นตามสถานที่โล่งแจ้ง อาจจะมีบุคคลอื่นมาร่วมเล่นด้วยหรือมาดูเล่นวาว และสอบถามพูดคุยด้วย

3. เสริมสร้างสมาธิ การเล่นวาว โดยเฉพาะวาวสองสายปานขึ้นไป จะต้องมีความสามารถในการบังคับวาวอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้น วาวจะตก ใจจะต้องอยู่ที่มือ ตาจะต้องอยู่ที่วาว นักบินวาวที่บินเสมอ ๆ จะมีสมาธิดีเหมือนกับการได้ฝึกสมาธิ

4. เสริมสร้างสุขภาพร่างกาย การเล่นวาวต้องออกไปเล่นในที่โล่งแจ้ง ได้อากาศบริสุทธิ์ ได้ออกกำลังกายทุกส่วนของร่างกาย

5. ให้ความสนุก ตื่นเต้น และรู้สึกภูมิใจที่สามารถออกแบบสร้างวาวได้เอง หรือแม้แต่จะซื้อวาวมาเล่น จะรู้สึกภูมิใจที่สามารถเล่นและบังคับวาวได้ในอากาศ

6. รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น วาวตัวใหญ่ต้องช่วยกันเล่นหลายคน ทุกคนจะต้องเล่นด้วยความสอดคล้องกัน มิฉะนั้น วาวจะตกหรือบินไม่ขึ้น หรือจะเล่นวาวพร้อมกันหลายคนให้ไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยจังหวะลีลาประกอบเพลง

7. ทำให้จิตใจรู้สึกสดชื่น วาวสวยงาม สีสันสดใส จึงทำให้รู้สึกผ่อนคลายความเครียดได้ดี

สรุปได้ว่า การเล่นวาวได้รับความนิยมในทั่วประเทศ และได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในหลากหลายด้าน ทั้งในยามสงครามและเวลาที่บ้านเมืองสงบ ดังเช่น การใช้วาวในทำสงคราม การประชาสัมพันธ์ การเสี่ยงทาย การขนส่ง เป็นต้น นอกจากนี้ การเล่นวาวยังมีประโยชน์ต่อชีวิตของคน เช่น ช่วยเสริมสร้างจิตใจ ให้ความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดได้ดี และส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นต้น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นว่าว

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นว่าว มีดังต่อไปนี้

มณฑิธร พัวไพบูลย์ (2527) ได้ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของกีฬาว่าวไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับกีฬาว่าวไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกีฬาว่าวไทย และเพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของกีฬาว่าวไทยในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่าจากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีการค้นพบในประเทศไทย ปรากฏว่าคนไทยรู้จักเล่นว่าวกันมาเมื่อประมาณ 700 กว่าปีมาแล้ว นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา และว่าวก็ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยด้านการเมือง และขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาว่าวเป็นเกมส์การละเล่นของไทยที่มีทั้งในด้านรูปแบบของว่าวและวิธีการเล่นที่ไม่มีประเทศใดเหมือน เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติอย่างหนึ่งของชาวไทยนับตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งทุกวันนี้ มีการพัฒนาทั้งในด้านของรูปแบบวิธีการเล่น ระเบียบกติกาการแข่งขันจนเป็นมาตรฐาน และมีสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา จนทำให้กีฬาว่าวเป็นที่สนใจ และเป็นที่นิยมชมชอบในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

มณฑิธร พัวไพบูลย์ ได้สรุปผลจากการศึกษาค้นคว้าการเล่นกีฬาว่าวของชาวไทยว่า ว่าวมีบทบาทไว้ดังนี้

1. การเล่นว่าวเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนของโลหิตและระบบประสาท เป็นต้น ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น
2. การเล่นว่าว นอกจากจะก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยให้เยาวชนไทยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. การเล่นว่าวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นสื่อในการช่วยให้นักศึกษามีสัมพันธที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี
4. การเล่นว่าวเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทย
5. เยาวชนไทยในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมการเล่นว่าวเหมือนเยาวชนไทยในสมัยก่อน หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ กีฬาว่าวอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยอาจสูญหายไปได้อย่างน่าเสียดาย

ลีนา ทรัพย์เพิ่มเสถียร (2533) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเป็นมาและเรื่องราวกีฬาว่าวไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาถึงความเป็นมาในอดีตของการกีฬาว่าวของไทย และอีกทั้งได้ความรู้เรื่องราวของว่าวทั่วไปในหลายประเทศ ศึกษาถึงลักษณะรูปร่าง ประเภท วิธีการเล่นว่าวตลอดจนการแข่งขันว่าวพนัน ผลการวิจัยได้พบว่า ตามบันทึกเก่าแก่ของว่าว ว่าวเกิดในเอเชีย แล้วได้เผยแพร่เข้าไปในยุโรป ว่าวไทยในสมัยโบราณนิยมเล่นกันมาก นับแต่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินไปจนถึงขุนนางและบรรดาเจ้านายเชื้อพระวงศ์ กีฬาว่าวเป็นกีฬาเก่าแก่มีมาแต่โบราณเกือบทุกชาติทุกภาษาที่นิยมกีฬาว่าวกลางแจ้ง ว่าวเป็นกีฬาในประเทศไทยเมื่อหลายร้อยปี ว่าวนับเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้านจนอาจกล่าวได้ว่า ว่าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ควบคู่อยู่กับสังคมมนุษย์เสมอ นับอดีตจนถึงปัจจุบัน ตามบันทึกเก่าแก่ของไทยได้กล่าวว่า ว่าวเคยเป็นเครื่องมือสนับสนุนการศึกษาสังคม พระมหากษัตริย์ในอดีตบางองค์ได้ทรงสนับสนุนกีฬาว่าวอย่างจริงจัง

Ma Weihong และ Teng Xirao (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมการเล่นว้าวที่เกี่ยวข้องในทางด้านเศรษฐกิจ” ว่าวได้ส่งเสริมอาชีพหรือในด้านผู้ที่ทำว้าวขายในเทศกาลเล่นว้าว ผลงานวิจัยได้สรุปประวัติความเป็นมาของว้าวจีน และได้อภิปรายการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของว้าวจีน โดยได้กล่าวว่า ปัจจุบันนี้ ว้าวในประเทศจีนได้แบ่งเป็น 4 กลุ่มตามชื่อสถานที่ ได้แก่ เหวยฟาง ปักกิ่ง เทียนจิน และหนานทง ที่มีชื่อเสียงในการผลิตว้าว โดยเมืองเหวยฟางอยู่ริมทะเล มีประวัติการเล่นว้าวมานานมาแล้ว และมีการจัดกิจกรรมการแข่งขันว้าวในทุกปี ซึ่งมีชื่อเสียง การเล่นว้าวมีประโยชน์ต่อบุคคลในหลายด้าน เช่น ทำให้การหายใจดีขึ้น ได้รับอากาศบริสุทธิ์ ได้ออกกำลังกาย และมีความสุขทางจิตวิญญาณ ดังนั้น การเล่นว้าวจึงได้แพร่ขยายไปพื้นที่อื่น ๆ จนถึงทั่วประเทศจีนอย่างรวดเร็ว โดยรัฐบาลแห่งชาติได้จัดแสดงว้าวของประเทศจีนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1984 (พ.ศ. 2527) แล้วจัดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

สิทธิโชค วิเชียร (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ว้าวกับวิถีชีวิตพื้นฐาน” มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายถึงขั้นตอนและกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ และเพื่อต้องการแสดงออกเป็นงานทัศนคติส่วนตัว ที่สะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณของความเป็นไทย ตลอดจนความรู้สึกที่ขาดหายไปจากคนรุ่นเก่ากับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยใช้รูปแบบของว้าวเป็นสิ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความผูกพันกับสังคมไทยมานาน ผลการวิจัยได้พบว่า ว้าวเป็นของเล่นที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างด้วยไม้ไผ่เหลา ตัดและผูกเป็นโครงสร้าง รูปทรงแตกต่างกัน ติดด้วยกระดาษ แก้วหรือผ้าบาง ๆ ระบายสีเขียนลายสวยงามบนตัวว้าว ว้าวมีชื่อเรียกตามรูปลักษณะของว้าวเช่น ว้าวู ว้าวปลา ว้าวนก ว้าวควาย ว้าวผีเสื้อ และตามจินตนาการของช่างที่ประดิษฐ์ว้าวเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ จากนั้นก็จะมีการตกแต่ง ลวดลาย สีสันทันตามความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น ว้าวทางภาคใต้ของประเทศไทยนิยมเน้นลวดลาย สีสันทันสดใส ว้าวมีหน้าที่คือการยกตัวลอยต้านแรงลมสู่ท้องฟ้าโยกย้ายไปมากกลางอากาศ ส่งเสียงดังหรือเบาตามรูปแบบ ว้าวนั้นไม่จำเป็นต้องลอยขึ้นไปบนท้องฟ้าหากเพียงแต่ต้องการยกเรื่องราวความเป็นประเพณี และทักษะเชิงช่างของการทำว้าวนั้นมานำเสนอเป็นสำคัญ เพื่อบ่งบอกวิถีชีวิตบนฟากฟ้าสู่สายตาสัมบูรณ์บนพื้นดิน และยกย่องเรื่องราวพื้นบ้านสู่ความเป็นสากล

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาพบว่า ว้าวเป็นสิ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความผูกพันกับสังคมไทยมานาน ว้าวนับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทย เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้านจนอาจกล่าวได้ว่าว้าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ควบคู่อยู่กับสังคมมนุษย์เสมอ การเล่นว้าวเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนของโลหิตและระบบประสาท เป็นต้น ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้นนอกจากนี้ การเล่นว้าวยังเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยให้เยาวชนไทยรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเล่นว้าวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นสื่อในการช่วยให้มนุษย์มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

Luo Xun (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบนันทนาการวัฒนธรรมของนิทานพื้นบ้านระหว่างชาวไตและชาวไทย” ผลการวิจัยได้พบว่า นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณคดีที่สำคัญของชาวไตและชาวไทย ในขณะเดียวกันรูปแบบของวรรณคดีก็ยังเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนของทั้งสองชนชาติอย่างยิ่ง นิทานพื้นบ้านเป็นการรวบรวมการแสดงออกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างหนึ่ง

ในขณะที่เดียวกันก็เปรียบเสมือนภาพยอที่สะท้อนถึงชีวิตและอุดมการณ์ที่แท้จริงของชนชาติทั้งสอง ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของชาวไตและชาวไทย จึงแสดงให้เห็นถึงการศึกษาลักษณะแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติ ในขณะเดียวกันมุมมองใหม่นี้สามารถนำเอาการบรรยายทางทฤษฎีมาอธิบายสาเหตุที่มาของความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งเป็นอีกก้าวหนึ่งในการชี้ถึงความสัมพันธ์และการพัฒนาของวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้าน ในนิทานพื้นบ้านของชนชาติทั้งสอง ชาวไตและชาวไทยมีความสัมพันธ์กันในเรื่องของแหล่งกำเนิดชนชาติ ถึงแม้ว่าชนชาติทั้งสองจะอยู่ในภูมิภาคสภาพแวดล้อมและระบบการปกครองประเทศที่แตกต่างกันมาเป็นเวลานาน แต่หลักฐานทางวัฒนธรรมพื้นบ้านยังคงมีบทบาทสำคัญ จนถึงปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรมทางชนชาติที่มีแหล่งกำเนิดพิเศษร่วมกันเอาไว้ เช่น พิธีทางศาสนา เทศกาล ประเพณีตามขนบธรรมเนียมของประชาชน ความคิด ศิลธรรม เป็นต้น จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ก็เป็นไม่ได้ที่วัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติจะไม่มีเปลี่ยนแปลงใด ๆ ดังนั้น วัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติจึงมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปทางพหุนิยมมากขึ้น นอกจากนี้ยังซึมซับวัฒนธรรมความคิดทางศาสนา ก่อให้เกิดการเพิ่มชีวิตชีวาและการผันแปรระหว่างวัฒนธรรม จนสามารถพูดได้ว่า พื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันก่อให้เกิดเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของวัฒนธรรมของชนชาติต้นขึ้น กลายเป็นระบบวัฒนธรรมชนชาติที่มีความหลากหลาย

Tian Zhiyun (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะรวมและลักษณะต่างของการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นที่นิยมของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีนผ่านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏ ผลการวิจัยได้พบว่า การละเล่นพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษของแต่ละชาติ การละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีนสามารถถ่ายทอดให้เห็นถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ประเทศไทยกับประเทศจีนต่างอยู่ในเขตทวีปเอเชีย แต่เนื่องจากตั้งอยู่คนละท้องที่ของทวีปเอเชีย ดังนั้นการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีนจึงมีลักษณะทั้งที่เป็นลักษณะรวม เช่น วัตถุประสงค์ เวลา สถานที่เล่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่น มีความใกล้เคียงกัน และแตกต่างกัน เช่น ในสมัยโบราณ การละเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่เล่นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ สถานที่เล่นมีทั้งกลางแจ้งและในที่ร่ม วัตถุประสงค์คือ ให้ผู้เล่นได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมได้รับความรู้จากการละเล่น แต่วิธีเล่นและภาษาที่ปรากฏในการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีนค่อนข้างจะต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะด้านนัยที่แฝงอยู่ในการละเล่นพื้นบ้านที่มีความต่างระดับภายใต้ขอบเขตและรูปแบบการละเล่นแต่ละประเภท

Wang lijiao (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน” มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดพญานาคของไทยและมังกรของจีน และศึกษาลักษณะรวมและลักษณะที่แตกต่างกันของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน เนื่องจากพญานาคกับมังกรต่างเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ของทั้งสองชนชาติ ผลการวิจัยได้พบว่า ตำนานและประเพณีเป็นภาพสะท้อนของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเราสามารถเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรมของชาติใดชาติหนึ่งได้โดยผ่านตำนานและประเพณีของชาตินั้น ตำนานและประเพณีที่มีลักษณะร่วมกันของสองชาติ สามารถแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมของสองชนชาตินั้นมี

ลักษณะร่วมกัน ส่วนตำนานและประเพณีที่มีลักษณะแตกต่างกันของสองชนชาติก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า ภายใต้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชนทั้งสองชาติยังมีความแตกต่างที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมด้านที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดคือ เศรษฐกิจ รองลงไป ตามลำดับ ได้แก่ ภาษา การศึกษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และตำนาน เป็นต้น สามารถแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมของสองชนชาตินั้นมีลักษณะร่วมกัน ส่วนตำนานและประเพณีที่มีลักษณะแตกต่างกันของสองชนชาติก็ย่อมแสดงให้เห็นว่าภายใต้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชนทั้งสองชาติยังมีความแตกต่างที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน

